

Reclassering Nederland
Landelijk Kantoor
Beleid
Vivaldiplantsoen 100
3533 JE Utrecht
Postbus 8215
3503 RE Utrecht
(T) 030-2324949
(F) 030-2324950
(I) www.reclassering.nl

Aan Tweede Kamer, Vaste Kamercommissie voor Veiligheid & Justitie
Van Sjef van Gennip, Reclassering Nederland
Datum 11 december 2014
Onderwerp Position paper 'eigen bijdrage veroordeelden'

Algemeen standpunt

De wetsvoorstellen in verband met de eigen bijdrage van veroordeelden aan de kosten voor het verblijf in een justitiële inrichting en strafvordering & slachtofferzorg beogen dat degene die de maatschappij schade berokkent, bijdraagt aan de daaruit voortvloeiende kosten. Een doel dat op het eerste gezicht steun lijkt te verdienen. Echter, Reclassering Nederland verwacht dat de wetsvoorstellen onwenselijke effecten hebben, met mogelijk recidive en dus hogere kosten tot gevolg.

Recidive verhogende factoren

Reclassering Nederland heeft een aantal redenen waarom zij verwacht dat de kans op recidive toe zal nemen.

Schulden

Schulden vormen een recidiverisico. Het merendeel van de gedetineerden heeft bij aanvang van detentie een (substantiële) schuld. De eigen bijdrage – maximaal oplopend tot € 11.680 voor detentie en een nog onbekend bedrag voor de strafvordering en slachtofferzorg – betekent voor velen een grote toename van de schuldenlast.

Inkomen en werk

Ruim 60% van de cliënten van Reclassering Nederland heeft geen of wisselend werk. Bij 20% is sprake van een (licht) verstandelijke handicap. Zij leven van minimale inkomsten. De aflossingscapaciteit is zo gering dat aflossing van de eigen bijdrage in die gevallen een levenslange schuldenlast betekent. Een betalingsregeling of uitstel van betaling voorkomt niet dat er een uitzichtloze financiële situatie ontstaat, waardoor de motivatie om werk te vinden mogelijk verdwijnt. Dit zal een extra barrière vormen om het leven weer op orde te krijgen en delictvrij te houden.

Verhoging sociale problematiek

Neveneffect van de eigen bijdrage is dat ook gezin en kinderen geconfronteerd worden met de negatieve consequenties van de verhoogde schuldenlast. Spanningen nemen toe, met het risico op huiselijk geweld. Mogelijkheden voor sociale inbedding nemen niet alleen af voor de veroordeelde zelf, maar ook voor de gezinsleden (bv. geen sport voor de kinderen). Juist het verkleinen van sociale problematiek en het vergroten van sociale inbedding hebben een recidive reducerend effect.

Bijzondere voorwaarde slachtofferzorg

Er is momenteel al een wettelijke mogelijkheid om per individuele casus een dader te verplichten tot een bijdrage. Dit kan door het opleggen van de bijzondere voorwaarde 'herstellende voorwaarden' waarbij een veroordeelde verplicht kan worden tot het betalen van een schadevergoeding of een waarborgsom. Een waarborgsom kan dan ten goede worden gebracht aan een fonds voor slachtofferzorg.

Rechtsongelijkheid

De hoogte van de eigen bijdrage is niet inkomensafhankelijk waardoor rechtsongelijkheid ontstaat. De financieel zwakke veroordeelde wordt harder getroffen in vergelijking met de financieel draagkrachtige veroordeelde.

Rechterlijke toets

Bij het vorderen van de eigen bijdrage heeft de strafrechter geen rol omdat deze 'niet punitief van aard is'. Het betekent echter wel degelijk een strafverzwaring, zeker in die gevallen waarbij de veroordeelde over beperkte financiële middelen beschikt. In die zin zou de strafrechter, conform de mogelijkheden in Duitsland en Engeland, uitzonderingen moeten kunnen maken om af te zien van het vorderen van een eigen bijdrage.

Kernpunten:

- Negatief effect op terugdringen van recidive;
- Hogere kosten voor de samenleving doordat toename recidive leidt tot nieuwe strafproces- en detentiekosten;
- Huidige wetgeving biedt al de mogelijkheid tot het opleggen van de bijzondere voorwaarde 'herstellende voorwaarden (slachtofferzorg, waarborgsom)'.
- Rechtsongelijkheid doordat de eigen bijdrage niet inkomensafhankelijk wordt vastgesteld;
- Indien de eigen bijdrage wordt ingevoerd, zou een rechter uitzonderingen moeten kunnen maken om af te zien van het vorderen ervan.